

*Хотюк Ольга Борисівна,
Національний університет “Острозька академія”*

ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ ЗДОРОВ'Я

Мова є безпосередньою дійсністю думки, вона виражає чи намагається виразити все духовне багатство народу, від якого і сама залежить, розширює, зміцнює, розвиває [4:24]. Дослідження лексичного складу будь-якої мови є надзвичайно важливим. Саме слова, спосіб їх номінації, парадигматичні та синтагматичні стосунки, стилістичний аспект, конотація та прагматика мовних одиниць стали об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та закордонних вчених. Тема семантичного поля продовжує бути актуальною, оскільки семантичні та структурно-семантичні зв'язки слів відображають актуальні для людини й соціуму зв'язки та відносини між предметами і явищами дійсності, її реальними й ідеальними об'єктами і, тим самим, передають особливості національного світосприйняття, даючи індивідууму моделі світобачення і світорозуміння. Семантичний аналіз лексики, що належить до певної тематичної групи, а саме медичної привертає увагу багатьох видатних мовознавців, таких як Л. А. Лисенка, А. О. Білецького, О. Д. Пономарева, М. М. Покровського, О. І. Смирницького, О. О. Потєбні В. В. Виноградова, І. Серезневського та інших. [1:243]

Останнім часом найчастіше до групи слів застосовується термін “лексико-семантичне поле”, оскільки поняття “поле” дозволяє нам описати взаємодію слів, що відбувається на рівні семантики в різних аспектах мовної системи. У ході дослідження окреслено лексико-семантичне поле “здоров'я”.

Аналіз семантичного поля “здоров'я” показав, що воно належить до абстрактних понять, які умовно поділяються на групи.

У межах лексико-семантичного поля здоров'я виділяємо 4 лексико-семантичні групи на основі виокремлених у різних словниках слів та виразів:

- 1) медицина та медичні працівники;
- 2) медичні установи;
- 3) одужання;

4) стан здоров'я [6: 25].

Першу групу мовних одиниць “Медицина та медичні працівники” можна поділити на дві підгрупи: медицина (conventional medicine and alternative medicine) та медичні працівники.

До підгрупи традиційної медицини (conventional medicine) належать 11 мовних одиниць, що позначають різні сфери традиційної медицини: osteopathy, epidemiology, dermatology, pediatrics, pharmacy, surgery, ophthalmology, neurology, urology, otolaryngology, gynecology [5:27]. Більшість з них походять з латинської мови і є спільними для багатьох мов (otolaryngology, urology, neurology). У групі вони поєднанні між собою родо-видовими зв'язками.

До підгрупи слів нетрадиційної медицини (alternative medicine) належать 5 мовних одиниць: acupuncture, chiropractic, herbal medicine, homeopathy, aromatherapy [5:27], що теж пов'язані у середині групи родо-видовими зв'язками.

Лексична група медичних працівників також поділяється на дві підгрупи: традиційна та нетрадиційна медицина. До підгрупи лексики традиційної медицини входить 31 мовна одиниця. Їх можна також поділити на менші групи: 1) загальні назви медичних працівників; 2) назви лікарів за спеціальностями.

До першої підгрупи належать наступні одиниці: doctor, physician, medical practitioner, nurse, registered nurse, specialist, medical attendant. Ці мовні одиниці мають між собою синонімічні зв'язки, де одне слово є домінантом, а інші містять інше стилістичне, семантичне чи конотативне забарвлення. Наприклад, doctor – загальне, більш нейтральне слово, а general practitioner (family doctor), specialist (doctor who has specialized in a particular area of medicine) medical officer (doctor employed in an organization to deal with medical and health matters) містять додаткову інформацію.

До підгрупи медичні працівники належать мовні одиниці, які деривативним способом утворені від назв спеціальностей: pediatrician, urologist, epidemiologist, oculist, dermatologist. Виключенням стало слово ear specialist, яке все ж має абсолютний синонім otolaryngologist.

Цікавими для дослідження стали слова, що належать до підгрупи лікарів нетрадиційної медицини. Серед назв, які походять від назв сфери медицини – acupuncturist, chiropractor (також має синонімом bonesetter), aromatherapist, witch doctor, shaman, faith healer, quack (лікар-шарлатан), exorcist.

Проводячи стилістичний аналіз семантичного поля здоров'я, а саме аналіз метафоричних виразів, виокремленні метафоричні вира-

зи було згруповано у 9 груп: ЗДОРОВ’Я – ПРИРОДА, ЗДОРОВ’Я – ТЕХНІКА, ЗДОРОВ’Я – РОЗВАГИ, ЗДОРОВ’Я – САД, ЗДОРОВ’Я – ТІЛО, ЗДОРОВ’Я – КОЛЬОРОВА ГАМА, ЗДОРОВ’Я – ПРОЦЕСИ, ЗДОРОВ’Я – ФІНАНСИ, ЗДОРОВ’Я – ПОТОЙБІЧНІ СИЛИ.

Найпоширеніші метафоричні вирази відносяться до групи ПРИРОДА та ТЕХНІКА: *to be at low ebb* – “мати погане здоров’я”, *to be in low waters* – “мати погане здоров’я”, *to be on top of the world* – “бути здоровим, добре себе почувати”, *to go down-brow; to go downhill* – “хворіти”, *he/she is blooming*, що означає “він/вона здоровий/а”, *keep your boiler clean!* – “дивись за своїм здоров’ям!”, *On the afternoon turn now!* означає “мати погане здоров’я”. Дуже часто зустрічаються порівняння з тваринним світом *to be lively as a cricket* – “жвавий як цвіркун”, *to be peart as a jay* – “жвавий як сойка”, *to be hard as a ground toad* – “міцний як земляна жаба”.

Проаналізовані метафоричні вирази належать до сталих традиційних англійських метафор, вони є притаманними цій мові та широко вживаними її носіями. Ці вирази відображають мовну картину світу носіїв мови та знаходяться на периферії семантичного поля здоров’я.

Отже, на сьогодні важливою постає проблема системного підходу до аналізу лексики будь-якого гатунку, зокрема медичної лексики, який базується на виявленні парадигматичних відношень між словами та групами слів, наслідком чого є спроби їх оформлення у лексико-семантичні групи на підставі спільності й подібності семемного складу кожного з них.

Література:

1. Білецький А. О. Загальне мовознавство / А. О. Білецький. – М., 1991. – 415 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство / М. П. Кочерган // – К. “Академія”, 1999. – 464 с.
3. Апресян Ю. Д. Лексическая семантика: Синонимические средства языка / Ю. Д. Апресян. – М., 1974 – 381 с.
4. Будагов Р. А. Толковые словари в национальной культуре народов. – М.: МГУ, 1989. – 151 с.
5. Roger’s Thesaurus of English words and Phrases, London, 1994. – 997 p.
6. Wehmeier S. Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English. – Oxford, 2003. – 1600 p.